

„NAŠ GLAS“ izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto din 40.—, za pol leta din 20.—, za četrt leta din 10.—. — Za inozemstvo je dodati poštnino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

Uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 11.467.

List za državne nameščenke in upokojence

Stanovanjska politika

Potrebnost javnega posredovanja

Iz glasila Združenja drž. uradnikov računsko, beograjskega finančno - ekonomskega časopisa »Računski glasnik« prinašamo v prevodu sledeči članek:

»Po končani veliki svetovni vojni se je v vseh evropskih državah pojavila nezaslišana stanovanjska kriza, ker je vojna razen drugih škodljivih posledic povzročila tudi občutljivo pomanjkanje stanovanj. Eden glavnih vzrokov povišane stanovanjske krize je bit ta, ker se med vojno ne samo ni nič zidalo, temveč je bil celo dober del poslopij zaradi vojnih operacij porušen. Razume se samo po sebi, da je razen navedenih vzrokov bilo tudi več drugih, ki so pripeljali do pomanjkanja stanovanj. V prvi vrsti je bil to velik dotok novega prebivalstva v mesta in druga gospodarska središča. To nezadovoljivo stanje je v prvi vrsti zadelo gospodarsko najslabotnejše družabne sloje, ki jim je bila konsumna možnost zaradi slabih stanovanjskih razmer znižana na minimum.

Ni dvoma, da je v takih razmerah morala država prihiteti širokim slojem na pomoč. Državno posredovanje je bilo obrnjeno v dve smeri. Medtem ko je na eni strani država s posebnimi zakonskimi pooblastili dajala pobudo za zidanje novih stanovanj in izdajala prisilne določbe poedincem in zavodom, je na drugi strani zajamčila neodpovedljivost najemnikom v starih poslopjih in predpisala zakonska načela za ureditev stanovanjskih najemnin. Po tem torej za nova poslopja niso veljale določbe stanovanjskega zakona, temveč so se zanj uporabljali splošni zakonski predpisi.

Člen 11. stanovanjskega zakona je vseboval določbe glede državnega posredovanja, ki mu je bil namen čim večje pridobivanje čim številnejših stanovanj. Te določbe so bile:

1. Ustanovitev posebnega sklada za zidanje malih stanovanj.
2. Posebne določbe o malih stanovanjih in zidanju istih.
3. Priznavanje prevoznih olajšav za stavbno gradivo po suhem in po vodi, sporazumno s prometnim ministrom.
4. Določbe o dovoljevanju ugodnosti za pridobivanje surovega gradiva, potrebnega za zidanje malih stanovanj, sporazumno z ministrom za gozdove in rudnike.

Navedene določbe ne le niso bile vse v praksi izvajane, temveč je bila celo pred nekaj leti odpravljena zaščita najemnikov glede njihove neodpovedljivosti in urejanja stanovanjske najemnine v starih poslopjih. Namesto varstva širokih slojev je država dovolila zasebnemu kapitalu finančne ugodnosti za glavnicu, vloženo v poslopjih. S tem je pomagala pri povečanju dobička od rent, revni sloji so pa še na-

prej ostali po predmetjih in v stanovanjih, ki ne zadoščajo niti najosnovnejšim higienskim potrebam.

Na mednarodnem kongresu za stanovanjska vprašanja v Berlinu leta 1931. je bilo mogoče dobiti prepričanje, da so samo v Severno-ameriški Uniji stanovanjske razmere dovolj ugodne. V poljedelskih pokrajinah se je razmerje med najemnino in dohodkom gibalo pod 10 %, v mestih pa znašala povprečna najemnina 15 do 20 % skupnih dohodkov. V nekaterih drugih državah znaša razmerje najemnine nasproti dohodkom manj kot 30 %, samo na Francoskem se odstotek najemnine povsje do 50 %. V Sovjetski Rusiji, v Italiji in na Poljskem so bili izdani dekreti o maksimiranju najemnin.

Stanovanjsko vprašanje je v vseh državah postalo predmet resnega obravnavanja. Na navedenem kongresu so države sprejele tole resolucijo:

»Opiraje se na izkušnje velike večine zastopanih držav, je kongres prepričan, da najmanjša stopa najemnine, potrebna, da se pokrijejo običajna bremena glavnice, vložene v dostojna stanovanja, presega sredstva, s katerimi morejo računati široki sloji prebivalstva. Tako dejansko stanje nalaga državi in občinam dolžnost, da znižajo breme teh najemnin v tolikšni meri, da postanejo znosljive za družabne skupine, katerim so taka stanovanja namenjena.«

Oziraje se na visoke stanovanjske najemnine in visoke cene življenjskih potrebščin, se nam zdi, da bi mogli draginjo najuspešneje pobijati z izdajanjem pozitivnih določb v stanovanjski politiki.

V prvi vrsti bi bilo treba izdati uredbo z zakonsko močjo o določitvi najvišjih dopustnih najemnin. Ta ukrep bi bil zelo koristen, ne bi pa niti najmanj oškodoval državne blagajne. Nasprotno, trdimo celo, da bi taka uredba koristila tudi hišnim lastnikom samim, ki se v današnjih razmerah bore zoper maksimiranje najemnin.

Tudi bi morala država skupaj s samoupravnimi telesi storiti korake za zidanje majhnih cenjenih stanovanj za široke sloje. Taka stanovanja bi se mogla odplačevati z najemnino, tako da bi najemniki po določenem času postali lastniki hiš. Posamezna evropska mesta so na ti podlagi sezidala velike naselbine, v katerih stanuje revnejše prebivalstvo.

Pred nekim časom so naši dnevnikarji objavili, da je beograjska občina dovolila kredit 20 milijonov din za zidanje delavskih stanovanj. To določitev je široka javnost sprejela z velikim zadovoljstvom, to tembolj, ker se bo načrt začel že prav kmalu izvajati. (Dalje.)

Ni namen tega članka razglabljanje o obstoječem stanju, pač pa poudariti in opozoriti na to, da naj se sedanje določbe izpopolnijo v tem pravcu, kakor je bilo to prej, to je, da se ustanovi pokojninski sklad s posebnimi statuti, seveda ne z namero, da bi se položaj za uslužbence poslabšal. Ravno radi tega je morda najprimerneje podati le splošne smernice in utemeljitve.

Predvsem je važna ureditev tega vprašanja radi tega, da prenehajo ne- vsučnosti glede nakazila prvih pokojninskih prejemkov. Res je, da se je stanje letos zelo izboljšalo, toda vse to je odvisno od raznih momentov, ki se dajo končno lahko spremeniti. Težnja po izboljšanju pa je očitna. Toda uslužbenec mora imeti v vsakem momentu varnost za redno prejemanje pokojnine. Vsega tega mu proračun ne more vedno nuditi, če vzamemo stanje od prej. Neodvisnost od višine proračunskih zneskov pa je eden največjih zahtevkov. Tudi je sedaj veliko raznih določb, ki bi jih pravila skladov ne poznala. Važno je dejstvo, da dotok naraščaja ni vedno enak, ker se pač varčuje ter se obrže dosluženi uslužbenec še nadalje v službi. Vprašanje bi bilo, če bi vsi zaposlili, ki imajo pravico do upokojitve. Pravilen krogotok sprejemov in upokojitev je nad vse važen, kar bi se s skladom vsaj posredno doseglo. Pri samoupravnem pokojninskem skladu bi bilo možno prositi za pokojnino tudi pred izpolnitvijo polne službene dobe, kar je dandanes precej zamudno in odvisno od raznih momentov. Nadaljnji razlog za spremembo obstoječega stanja bi bilo poenostavljenje postopka pri odmeri pokojnine, ne da bi trpela pri tem pravilnost. Z ustanovitvijo fonda se upravičeno pričakuje, da bi imeli tudi uslužbenici primeren vpliv pri upravi sklada, kar dandanes ne velja niti pri sedanjem skladu. Nad vse važna je tudi višina prispevkov za sklad, pri čemer se ne more iti s strogega matematičnega stališča.

Nastane še interesantno vprašanje glede plačevanja prispevkov v splošnem. Če hočemo na to odgovoriti, je treba poznati pravno naravo pokojnine same. Eni trdijo, da je pokojnina

del aktivnih prejemkov, drugi jo smatrajo za dosmrtno rento, ki ima svrhu, zagotoviti dosluženi ali onespособljenim uslužbencem stanu primerno vzdrževanje na starost, tretji pravijo, da je oseba pokojnina le nadaljevanje izplačevanja aktivnih prejemkov, tako v interesu države kakor uslužbenca. Saj je znano dejstvo vsaj po vojni, da so plače državnih uslužbencev napram drugim precej nižje in ne bi bilo pravično, če ne bi bil uslužbenec, ki posveti vse svoje sile državi, na starost preskrbljen. Pokojnina je torej nekak vaba, ki odtehta druge minuse, da stopijo v državno službo tudi sposobni ljudje, za kar ima država svoj interes. Iz tega bi sledilo, da je pokojnina del zadržane plače, ki jo prejme uslužbenec pod določenimi pogoji. Če je to stališče točno, je vplačevanje prispevkov v sklad odveč. Toda praksa je mnogokrat močnejša kot teorija, pa se plačevanju ne bo mogoče izogniti. Iz tega sledi nadalje še to, da bi bilo omogočiti uslužbencem, da imajo vsaj nekaj vpliva na to neizplačano plačo. Pri sedanjem sistemu je to izključeno, ker proračun ne potrebuje sodelovanja.

To bi bili momenti, ki govore za ustanovitev sklada, seveda s sočasno ukinitvijo rodbinskega sklada. Ker so skladi obstojali že prej, jih ne bo težko oživitvoriti ter pritegniti k sodelovanju zastopstvo uslužbencev. Posledice ustanovitve sklada bi bile ugodne tako za proračun, kakor za uslužbenca. Ni potrebno naštevati posameznih ugodnosti. Res je, da bi morala biti dotacija države v začetku precej visoka, vendar bi sledila nato izravnava. Mogoče bi se ta ali oni ne strinjali s tem, da se v sedanjem času načenja to vprašanje, ker je delovanje usmerjeno na povišanje plač. Pa vendar je potrebno pričeti misliti tudi na to, ker moramo skrbeti, da tudi na starost nemoteno prejemamo »plačo«, brez čakanja in odvisnosti od tega ali onega. Gotovo je le eno, da pomeni ustanovitev sklada tako kakor stalnost in avtomatika napredovanja pojačanje stališča državnih uslužbencev. Radi tega je dolžnost vseh, da v tem pravcu tudi delujejo, kajti brez dela se nič ne doseže!«

Še iz finančnega zakona

Zadnjič smo navedli nekatere poglavitne določbe novega finančnega zakona, ki se tičejo državnih uslužbencev in upokojencev. V naslednjem navedemo še nekaj določil, ki spreminjajo oz. dopolnjujejo nekatere važne zakonske predpise.

Tako je pooblaščen v § 58. fin. zak. za leto 1938./1939. prometni minister, da izda zakonsko uredbo o organizaciji prometnega ministrstva in prometne službe. Vendar s to uredbo ne sme zvišati osebnih izdatkov niti spreminjati določb uradniškega zakona in zakona o drž. prometnem osebju. Isto velja tudi za ladijske uslužbenke rečne plovbe. — Prav tako more izdati zakonsko uredbo, ki bo nadomestila dosedanje naredbo o zavarovanju prometnega osebja zoper bolezen in nezgode.

Važna je določba III. odst. § 113. fin. zakona, s katero se odpravlja § 109. »zakona o podaljšanju veljavnosti določb dosedanjih fin. zakonov in zakonov o prorač. dvanajstih« iz l. 1929. — S to pravkar navedeno določbo zakona od 31. julija 1929. je bilo namreč izrečeno, da upokojencem, upokojenim preden so odslužili 10 let efektivne državne službe in dne 1. septembra 1923. še niso bili stari 45 let, ne pripadajo ne osebnih ne rodbinske doklade, razen če so bili upokojeni zaradi bolezni.

Ta določba je svoj čas hudo prizadela mnoge upokojence, ki teh pogo-

jev niso izpolnjevali. Sicer je pa bilo časih tudi mnogim zelo težko ali skoro nemogoče dokazati, da so bili upokojeni res zaradi bolezni. Vsi taki upokojenci so prejemali od leta 1929. dalje samo golo pokojnino, ki je bila seveda mnogokrat prav nezadostna. Zdaj jim gre osebna doklada po splošnih predpisih uredbe št. 37.600/I iz leta 1935. Dobivali bodo po 2. čl. te uredbe n. pr. v I. drag. razredu po 980 din na mesec, če so uradniki, zvaniki in služitelji pa po 650 din, v nižjih drag. razredih sorazmerno manj.

S predpisom VII. odst. § 113. fin. zakona je vsaj deloma urejeno vprašanje zvišanja prejemkov upokojenih monopolskih delavcev. Po tem predpisu se namreč zvišajo za 100 din na mesec osebne pokojnine delavcem in delavkam monopolskih ustanov in rodbinske pokojnine njihovih vdov in sirot, in to za delavce, za katere so veljali nekdanji predpisi o tobačnih delavcih ter pravilnik o zvišanju in izenačenju pokojnin, provizij, podpor itd. bivšega monopolnega delavstva od 14. marca 1928. To zvišanje velja od 1. aprila 1938. dalje in bo veljalo tudi v prihodnje za rodbinske pokojnine, ki se bodo šele odmerile. S tem malenkostnim zvišanjem se je po neštevilnih in neprestanih borbah strokovnih organizacij obupni položaj monopolskih upokojenih delavcev vsaj malce izboljšal, dasi je to le kapljica v sili.

-dr.- Ljubljana:

Za pokojninski sklad

Iz zagrebškega »Glasnika željezničarjev« objavljamo ta članek in si pridržujemo pravico, da nasproti njegovi vsebini zavzemamo stališče o prvi priliki. Vabimo tudi bralce, naj se oglašajo k stvari. — Članek slovi:

»Pozitivne določbe našega zakona obravnavajo v §§ 121. do 138. osebne in v §§ 139. do 160. rodbinske pokojnine s primernim razlikovanjem glede sklada ter s tem ločijo nekaj, kar spada v bistvu skupaj. Vsekakor so rodbinske pokojnine le nadaljevanje osebnih pokojnin vsaj v načelu. Z ustanovitvijo posebnega sklada za rodbinske pokojnine je zakonodavec hotel verjetno razbremeniti državni proračun. Ustanovitev tega sklada moremo sma-

trati kot prvi korak k nadaljnji zgraditvi in končni rešitvi pokojninskega vprašanja. Ni namreč vseeno, iz katerega vira se izplačuje pokojnina. Kjer so imeli že prej pokojninske sklade, se je zdela ukinitve istih korak nazaj, dasi je prevzela država v svoje breme izplačevanje pokojnin. Nasprotno pa pomeni za druge ustanovitev tega sklada velik napredek. Ustanovitev takih skladov je povsod združena s porodnimi bolečinami, nikomur ni vse prav, morebiti so zadovoljne le hčere vsaj kar se tiče naravnost velikopoteznih določb v §§ 159. in 160. Drušim pa niti to ni všeč, še najmanj pa samcem. Prava meja pa je nekje v sredini.

Izredno zanimivo je pa, kako je vprašanje postranske zaposlitve drž. upokojencev rešeno v letošnjem fin. zakonu. Paragraf 113. v I. odstavku določa, da osební drž. in samoupravni upokojenci ne morejo biti zaposleni pri državi in njenih podjetjih. Ta določba bo veljala po izrečnem dostavku toliko časa, dokler se z zakonom ne spremení ali ne odpravi. To je prvič, da finančni zakon to določbo izrečno podaljša tudi preko dobe svoje normalne veljavnosti, namreč preko enega leta, kolikor časa finančni zakon kot enoletni zakon načeloma velja. Isto določbo vsebuje že finančni zakon za 1937./1938. v I. odst. § 95., prav tako fin. zakon za 1936./1937. v I. odst. § 104., isto predpisuje I. odst. fin. zakona za 1934./1935., isto vsebuje § 76. fin. zakona za 1933./1934., kakor tudi § 57. fin. zakona za 1932./1933.

Vsi ti navedeni finančni zakoni pa vsebujejo vselej kot nadaljevanje še določilo, ki sledi pravkar navedenemu, da se namreč drž. in samoupravnim osebnim upokojencem, zaposlenim v službi banovin in občin, njihovi pokojninski prejemki (izvzemši rodbinsko doklado) znižajo po višini postranskega dohodka oz. se jim začasno sploh ustavi. Te določbe, ki se ponavlja že

toliko let, pa v letošnjem fin. zakoni ni. Po dosednji praksi bi morala biti v § 113. kot druga točka I. odstavka takoj za določbo o prepovedi postranskega zaposlovanja drž. osebnih upokojencev v državni službi. Tam pa take določbe ni.

Iz tega moremo sklepati, da se upokojencem, zaposlenim v banovinski ali občinski službi, v prihodnje njihova državna pokojnina in osebna doklada ne bo več zniževala, ker v uradniškem zakonu takega predpisa ni, dosedanja določila fin. zakonov pa so prenehala veljati, ker niso bila več obnovljena. To potrjuje tudi okolnost, da je ugodoma navedeni določbi o prepovedi zaposlitve v drž. službi dostavljen izrečen dodatek, da bo veljala neomejeno tudi za naprej, torej tudi po 31. marcu 1939. S to spremembo bi bilo torej državnim ali samoupravnim upokojencem, ki imajo kako postransko službo pri občinah ali pri banovini, močno izboljšanje njihov gnotni položaj, ker se jim pokojnina ne bo več zniževala, razen kolikor bi ti postranski prejemki presegali v členu 25. uredbe o dokladah od 19. septembra 1935., št. 36.600/I, dovoljeni maksimum še dopustnega postranskega dohodka, ki znaša po drag. razredih 3000, 2000 oz. 1000 din na mesec.

Prepovedi na prejemke

O rubljivosti prejemkov aktivnih drž. uslužbencev in pokojnin drž. upokojencev vsebuje naš uradniški zakon v § 264. zadevne predpise. Ta paragraf stoji med prehodnimi določbami, kar je razvidno že iz besedila I. odst., ki pravi, da velja to določilo le, dokler ne stopi v veljavo zakon o izvršbi in zavarovanju.

Po I. odst. § 264. u. z. se je smela postaviti aktivnim ali upokojenim drž. uslužbencem prepoved na tretjino njihovih prejemkov, toda brez osebne in draginjske doklade. Navzlic prepovedi sta morali ostati zarubljenemu uslužbencu neokrnjeni čisti dve tretjini plače in položajne doklade oz. čiste pokojnine ter vse doklade. Davek in prispevek za pokojninski sklad se je odbil od rubljive tretjine. Take prepovedi so bile dopustne po sodnem sklepu ali pa po prostovoljnem pristanku uslužbencev samih.

Za vzdrževanje družine je bilo dovoljeno prepovedati tudi več kot tretjino prejemkov, vstevši osebno doklado, če je pristojno sodišče tako razsodilo. Za državne terjatve je bila dovoljena prepoved prav tako tudi na osebno doklado in to pri aktivnih do

50 % vseh prejemkov, pri upokojenih pa do 30 % vseh prejemkov, izvzemši le rodbinske doklade. Ta slednja prepoved se je mogla postaviti tudi po upravni poti, torej brez sodnega sklepa.

Dne 1. januarja 1938. je pa stopil v veljavo novi zakon o izvršbi in zavarovanju od 9. julija 1930. Z uvedbo tega zakona so prenehali veljati tudi predpisi § 264. u. z., in je uporabljati odslej samo ustrezne predpise § 245. tega novega zakona.

Po prvotnem besedilu I. odstavka § 245. izvršilnega postopnika je dopustno poseči z izvršbo na tretjino plače in ostalih prejemkov aktivnih ali upokojenih uslužbencev. Pri tem tudi doklade niso bile izvzete. V korist dolžnika je ta zakon določil samo to omejitev, da mora ostati zavezanec najmanj 6000 din na leto (oz. 500 din na mesec) prostih na razpolago. Za zavarovanje preživitve za družino (torej kadar gre za alimentacijske terjatve) je ta omejitev znižana, tako da mora ostati dolžniku na leto vsaj 3000 din (oz. na mesec 250 din) prostih.

S temi predpisi se je položaj za aktivne kakor tudi za upokojene drž.

uslužbenca močno poslabšal. Razlika med rubljivim delom prejemkov po prejšnjih in po novih predpisih je zelo velika, v posameznih primerih naravnost tolikšna, da bi mogla marsikomu resno ogroziti preživetje. Saj vemo, da tvori n. pr. pri mnogih upokojenih, zlasti pri staroupokojenih, pokojnina sama komaj desetino celotnih prejemkov, časih niti ne. Zlasti je to poslabšanje povečala še okolnost, da so bile po novem izvršilnem postopniku dovoljene prepovedi tudi na rodbinske doklade, ne le na osebne. Zato je mnogo zavezancev bilo po 1. januarju 1938. na enkrat postavljenih pred dejstvo, da se jim je odtegljaj od prejemkov znatno zvišal, celo podesetoril.

Ta položaj je bil za stalno gotovo nevzdržen. Zakonodavec ob pripravljanju izvršilnega postopnika gotovo ni nameraval drž. uslužbenca izvzeti iz zakonske zaščite, ki jim je doslej jamčila eksistenčno gotovost v primerih, kjer so upniki posegli po službenih prejemkih. Zato je bilo nujno potrebno, da se ta določba, ki je bila izdana gotovo nehoti, omili in da se javnemu uslužbenstvu vrne prvotno zakonsko varstvo, ki jim je omogočalo obstanek tudi ob zadolževanju.

Posledice § 245. izvršilnega postopnika so se kmalu pokazale. Posamezni upniki so začeli pri sodiščih vlagati zahteve za zvišanje mesečnih odtegljajev do najvišje dopustne meje. Izplačujoče blagajne so seveda morale izvršiti take sodne sklepe in posledica tega je bila, da se je marsikatero uradniško gospodinjstvo nenadoma znašlo

pod velikim primanjkljajem. Ko smo opazili te primere, smo hoteli precej opozoriti na potrebo takojšnje odpo-moči, toda po treznem preudarku smo spoznali, da je umestneje, če se ta stvar prekmalu ne obravnava v javnosti, ker — hvala bogu — večina upnikov ni bila poučena o novih, za drž. uslužbenca tako nevarnih in strogih predpisih. K sreči je pomoč kmalu prišla.

V letošnjem finančnem zakonu je v 6. odst. § 33. določba, da se mora I. odst. § 245. izvrš. postop. dopolniti tako, da se pri naštevanju prejemkov izza besed »pokojnine ali odpravnine« vrinejo še besede »razen osebne in rodbinske doklade«. S to določbo je torej prvotno besedilo tega paragrafa tako spremenjeno, da je vzpostavljeno spet stanje, kakršno je veljalo do 1. januarja t. l., in kakor je bilo utemeljeno v § 264. u. z. Rubljiva je torej največ

**Obleke kemično čisti, barva, plislra
in ilka tovarna J O S. REICH.**

le tretjina plače ali pokojnine, toda brez doklad. Nova je le določba, da je dolžniku zavarovan eksistenčni zakonski minimum, ki znaša sicer samo 500 din na mesec, a je zdaj vendar vsaj načeloma priznan. Treba bi bilo, da se ta znesek primerno zviša, ker v današnji višini prav gotovo ne predstavlja resničnega eksistenčnega minimuma, niti za posameznika, kaj šele za vso družino.

Težave železniških upokojencev

Začetek aprila so zborovali v Beogradu odposlanci vseh organizacij železniških upokojencev iz države. Zborovanje je sklicala Zveza združenih železniških upokojencev in je bilo prav dobro obiskano. Udeležili so se ga tudi zastopniki železniških upokojencev iz Slovenije.

Upokojeni železničarji, zlasti pa kronski upokojenci in nezgodni rentniki so pričakovali, da jim bo letošnji finančni zakon prinesel olajšanje in že tako dolgo obljubljano izboljšanje njihovega nadvse revnega položaja. O obupnem stanju teh največjih revežev med državnimi upokojenci smo že nekajkrat poročali, zadnjič je pa o tem vprašanju objavil v našem listu predsednik Društva železniških upokojencev v Ljubljani poseben članek. Na žalost so ostali v glavnem ti upokojenci letos spet bridko razočarani, ker je

novi finančni zakon prinesel samo prevedbo kronskih rent, ostalih teženj pa ni upošteval.

V II. odstavku § 113. določa letošnji fin. zakon, da se v členu 6. uredbe o prevedbi na dinarske pokojnine od 4. VII. 1927., D. R. št. 88.808, doda tretji odstavek, po katerem veljajo določbe I. odstavka tudi za provizije in rente, ki so bile v kronah odmerjene železniškim uslužbencem in njihovim družinam po predpisih, ki so veljali pred uveljavljenjem zakona o drž. prometnem osebju od 20. oktobra 1923. Od 1. aprila 1938. dalje se bodo te kronske rente torej prevedle v dinarje in sicer al pari, to je ena krona za en dinar. — Seveda ostane nerešeno pravno vprašanje, kaj bo s to prevedbo oz. z izplačilom tega zvišanja za čas od 1. avgusta 1927. dalje, ko so bile prevedene vse druge kron-

Dr. A. Debeljak:

Ob 60letnici najboljša naše pripovednice

Pred 37 zimami so 3 jari junaki, tekmeči Arhmedu, v Loškem potoku hoteli dvigniti svet iz tečajev: izdajali so špirografirano humoristično smotro »Trn«, ki jo je omenil neki ameriški list. Eden njih je bil Viktor Kveder, brat Zofke Kveder-Detrovičeve, drugi pa kmet-poet Lojze Knavs, pozneje potoški vsetvor ali faktotum. Oba sem med drugimi nedavno vprašal po spominih na največjo slovensko pisateljico. Oni mi je poslal par pisem, ta pa nima v možganih nič posebnega o njej: kot 17 letnik je plesal z njo na svatbi svoje sorodnice v Retjah. »Prav za prav sem skakal in Zofka me je vlekla kakor nedresiranega medveda po raskavem podu pri Rojčih.«

Za domačega učitelja je bil pri Kvedrovih pokojni Maistrov pobratim, Ivan Kovač, železniški uradnik, ki se je rad pobahal, kako je ob prevratu Avstrijcem lo-komotivo ukradel za Jugoslavijo. Vrli Janez je navdušil Zofko za slovensko slovstvo, vendar ne tako prodorno, da ne bi bila kasneje tu pa tam pisala nemški, češki, hrvaški.

Iz rodbinskega »pekla«, kakor se izražala F. Govekar v SN, jo misterij žene po-žene po belem svetu. Malo je kočevala v Kočevju, Ljubljani, Švici. V Pragi je urejala mesečnik Dom. Prijatelj, ki je pre-mnogemu naraščajniku odprl durce v našo književnost. Na vse strani je bila razgleda-na, opehariti je nisi mogel kar tako. »Če mi še kedaj pošljete staroindiske povesti kot svoj izum,« je zagrozila v listnici ured-ništva šestosolcu, zdaj vseučiliškemu pro-fesorju, »vas postavim s celim imenom na sramotni oder!«

Niti sebi niti drugim se ne laži! te be-sede, Stritarjeve ali kaj? so bile jedro njenega bistva. »Mačku pravim maček« bi smela reči o sami sebi z Boileaujevim ver-

zom. S tega področja mi prihaja na um, kako se je v poletni vročini zaletela v družbi slovenskih izobražencev: »Tako sem umazana, da se kar lučim!« Prostožnost, ki je nekoliko poparila dve leti mlajšega Ivana Cankarja.

Bedno kmetiško dekle, bogato z misli-mi in bojevitostjo, je naposled prijadralo v Zagreb, kjer se je stradajoča pisateljica povzpela v soprogo pokrajinskega namest-nika in ministra. Ni li to skoraj motiv: od pluga do krone? Kakšna »biographie ro-mancée«, če se je kdo poloti! Tako plodovi-te, vsestranske, samonikle ženske glave ne pozna prosvetna ali politična zgodovina vse Jugoslavije.

Z leposlovjem se je najprej pokazala v SN pod Govekarjevim uredništvom. V ce-loti je ustvarila 13 knjig: romane, drame, novele, razprave, povesti, pesni v prozi. Od predzadnjih sem zbirko »Iz naših krajev« v ŽiSu 19. IV. označil kot folklorno delo iz srenje Loški potok, kamor je bil njen oče, bivši sprevednik, prišel iz Ljubljane za občinskega tajnika. Snov teh 5 umo-tvorčkov je zajeta iz naše kotline: »Kape-lica« n. pr. ima svoj vir pri Novskih v Travniku, »Doma« spominja Alojzija Gre-goriča, ki je pred nekaj leti umrl v Lj. kot poštni ravnatelj, »Hrvatarij« so kronika, ži-va slika celotne župnije za dobo 40 let, Zofkina mojstrovina.

Kdaj izidejo Zofkina zbrana dela: Mi-sterij žene, Njeno življenje, Hanka, ki jo bo posloveniti iz hrvaščine, ta veliki vojni roman, Arditi na otoku Krku, itd.? Čita-telji Vodnikovih zbirk poznajo snopič »Vladka in Mitka«, ki ga je pregledal gos-pod ravn. Podgornik. Življenjepis priprav-lja profesorica Mara Borštnikova. Njej naj bi dali na pogled pisma Zofkina vsi tisti, ki jih kaj imajo, da bo podoba zanimive pokojnice čim popolnejša, da se bo čutilo, kako ji glava kar od idej šumi! Videlo se bo, kako je darovita Potočanka materinsko skrbela za pisateljski naraščaj, kako je lju-bila svoj narod, kako so ji bili pri srcu razni zadatki socialnega življenja.

Potem se bo pokazala nje slika v na-ravni velikosti, razodel se bo njen nadpo-prečni talent, očitno bo, koliko je pretrpela v svojih dveh zakonih. Mnogo so jo zapo-stavljali in to jo je bolelo. Osamljeno se je čutila. »Še celo Krist je imel dvanajst apostolov, a jaz nimam nikogar, nikogar!« toži v nekem pismu. To nepriznavanje velja za javno nje delovanje. Nekaj slinčnega sem opazil pri ožjih nje rojakih v družabnem oziru. Ko me je o minili Veliki noči obiskal moj brat, gozdni delavec (hrvatar) in kmet, sem ga vprašal:

»Kaj bi mi poprečna Potoščica najkraj-šega povedala, če bi pozvedal o Zofki?«

»I kaj, prva beseda bo: brezverka!« Nagla, prenegla beseda ljudi, ki zgolj od daleč opazujejo ter ozkosrdno sodijo. Prečitajte si le naslednje pismo, kjer se zrcali vsa Zofkina plemenitost. Ali more sestra lepše skrbeti za brata, nego vidimo tukaj? S kolikero nego pazi na grob svojih staršev, pazi na gomilo matere, čeprav ji je ta s svojo prenapetostjo prizadela dokaj bridkih in bolečnih ur!

Dalje vidimo, kako sega po njenem še mlademu telesu s koščenimi rokami Bela že-na, ki jo je vzela proti koncu I. 1926.

Truplo tvoje pač strohni v gomili, ali čaša tvojih del ostane...

V marčni številki Ženskega sveta sem priobčil dve Zofkini pismi iz ranih let. Za-nimivo dopolnilo nudita dve pričujoči po-slanici, naslovljeni na brata Viktorja Kve-dra, ki mi jih je te dni prepustil in obenem javil, da o Zofki ne ve nič posebnega: bil je namreč najmlajši v družini in pred njim so skrivali resnejše zadeve. Videč, da ni sloge v hiši, je napol otrok odšel po belem svetu ter se po raznih dogodivščinah usta-novil v Splitu, kjer je našel drugo domo-vino, srečo in duševno zadovoljstvo. Nje-gov brat Lojz, za katerega Zofka kaže to-liko sestrskeske skrbi, je preminul onkraj sla-ne luže pred 6 leti kot neimovit državljan.

Po naravi ni bil borec, ampak svojevrsten bohem.

1. Zagreb, 13./VI. 25.

Dragi brate!

Meni je zlo, vstavlja se mi voda, srce ne funkcijonira, teden dni imam tudi neke temper. — Če umrjem brini se

I. za grobove naših staršev. Za tato poš-ljam zmirom ljudski šoli v Loškem poto-ku, da kakšen deček malo s smrečjem okiti grob in par lučic nažge. Za mamo pošiljam: Župni urad pri sv. Devici v Polju; imajo svoj križ.

II. bodi dober bratu Lojzu, če se še kdaj vrne. Našega gnezda je, bogat ne bo nikoli. Ne išči dolarjev od njega, par do-brih besed in mu daj in kaj dobrega stori, če moreš.

III. Jelovešek je spravil Vladošo v grob, strahota je po sredi — domisli se! — Če moreš Maši in Miri kdaj storiti dobro delo, stori. — Bog ti bo blagoslovil Zmagico in Tvojega zlatega Miška. —

To pismo spravi med dokumente. — Mogoče umrjem zdaj mogoče pozneje, ka-dar bom umrla, spomni se, da sem mislila na Te v težkih urah in v grenkih solzah, ko človek račun dela in se odpirajo pred njim temna vrata. —

Ne bom umrla kakor kukavica ali — lahko ni.

Poljubi svojo ženo in otroka v mojem imenu.

Lojzu bom pisala jutri, ampak ne da je hudo; zakaj bi ga žalostila brez potrebe. Njegova adresa je: Louis Kveder Pittsburg Pa, U. S. A. — 201-205 Diamant 434 Street 201-205 Walsch Bldg per, ad. Francis Boga-dek Attorney at Law.

Če se mi kaj zgodi mu piši in sporoči, da sem mnogo mislila na njega, v dolgi bolezni skoro vsaki dan in da se mi je smilil. — V smrtni uri bom v mislih ob-jela tudi njega in Tebe, Viktor. — Lahko bi se umiralo, Juraj je dober, pomagal mi bo, ali otroci, otroci mi težijo srce in tudi

ske pokojnine in ko so za ves ta čas vsi drugi prejeli tudi že pokojnine v dinarjih. Bilo bi ne le humano, temveč tudi pravično in v smislu zakona, če se tudi rentnikom priznajo dinarske rente že od splošne prevedbe naprej, to je že od 1. avgusta 1927. dalje.

Mimo te prevedbe kronskih rent so pa ostala vsa druga vprašanja železniških upokojencev nerešena. Zato so zborovalci sklenili resolucijo, ki vsebuje njih poglobljene zahteve. Te so:

1. Staroupokojencem naj se pokojnine izenačijo z novimi oz. naj se stare pokojnine izplačujejo po zlatem kurzu, preračunanem v današnje valuto.

2. Kronske rente, provizije in miloščine naj se železničarjem valorizirajo.

3. Vračunajo naj se za odmero pokojnine vsa službena leta brez izjeme.

4. Znižanje osebnih in rodbinskih doklad upokojencem iz leta 1935. naj se takoj odpravi.

5. Železniškim uslužbencem, ki imajo polna službena leta, naj se prizna pokojnina v višini 100 % zadnjih aktivitetnih prejemkov.

6. Po prestanku službe naj se na novo upokojenim avtomatsko in brez posebnih prošelj priznajo in takoj nakazujejo primerni predjudi na pokojnino.

7. Pokojnine naj se izplačujejo redno vsakega prvega v mesecu. Tudi naj se pogrebna in dvomesečna posmrtna podpora po uslužbenčevi ali upokojenčevi smrti izplačata takoj po predložitvi mrtvaškega lista in drugih listin.

Vestnik

Potovanja v inozemstvo. Za potovanje drž. aktivnih uslužbencev izven meja naše države zahtevajo policijska oz. politična oblastva, ki izdajajo potne liste in vizume, dovoljenje pristojnega uradnikovega predstojnika. Za nekatere redke upravne panoge so potrebna dovoljenja osrednjih oblastev, to je ministrstev samih, večini aktivni drž. uslužbencev pa izdajajo taka dovoljenja za nabavo potnega lista oz. vizuma neposredni uradni predstojniki, kvečjemu oblastva druge stopnje za vso banovino. Bilo bi prav, da se to vprašanje enotno uredi za uslužbence vseh panog in strok, in sicer tako, da bi dovoljenja izdajali krajevni predstojniki, ki pač najbolje poznajo razmere, potrebnost potovanja in event. zapreke, ki bi mogle ovirati izdajanje takega dovoljenja. V Sloveniji, kjer je toliko uslužbencev, ki imajo sorodniške zveze z inozemstvom in kjer je toliko prilike za prestop bližnje državne meje, bi se moralo to vprašanje svobodneje obravnavati.

Izvir pomanjkljivosti v poštni službi. To vprašanje obravnava v »Slovenskem poštarju« članek J. Štukelj, ki pravi, da je izvor nepravilne osebnosti in materialne politike v poštni upravi iskati v centralizaciji poštne proračuna. »Baš v dosedanjem načinu budžetiranja leži koren zla, in izboljšanja ne bo, ali vsaj ne zanesljivega, dokler se ne uvede budžetiranja spet po direktivah in dokler ne bodo imele direktije širokih pooblastil za sprejem, premeštevitev itd. osebja.« Ugotovitev je docela pravilna in velja prav tako tudi za razne druge upravne panoge, kjer bi se vsaj velik del težko in nereda mogel odpraviti, če bi imela pokrajinska oblastva le nekoliko več samostojnosti in pa lasten, decentraliziran proračun.

Bolezni v poštni stroki. Znano je, da so poštni uslužbenci stalno preobremenjeni z delom, ker je stalež osebja prenizek in se celo neprestano še znižuje, ker na mesta

upokojenih in umrlih mnogokrat ne postavljajo novih delovnih moči. Zlasti v naši banovini je položaj izredno slab za osebo, tako da je le naravno, da se zelo množijo razne bolezni, zlasti pljučne in živčne. Na ozemlju poštne direktije je bilo lani izredno veliko bolezenskih odsotnosti: 574 uradnikov je bilo bolnih 10.545 dni, 245 zvančnikov 6341 dni, 191 služiteljev je pa bilo zaradi bolezni odsotnih 3334 dni. Torej je bilo bolnih 82 % uradnikov, 63 % zvančnikov in 53 % služiteljev.

Posnemanja vreden vzgled. Banska uprava zetske banovine na Cetinju je na prošnjo sekcije Združenja zvančnikov finančne kontrole v Podgorici določila v svojem proračunu kredit 50.000 din kot prispevek sekciji za zgraditev društvenega okrevališča za uslužbence finančne kontrole v Ulcinju. Ta redki primer je vreden posnemanja.

Kolkovanje zdravniških spričeval. Davčni oddelek fin. ministrstva je z razpisom od 20. junija 1936., št. 40.501/I, izdal pojasnilo, da zdravniška spričevala, s katerimi drž. uslužbenci prosijo za bolezenski dopust, niso zavezana taksi. Torej takih zdravniških spričeval ni treba kolkovati z 20 din, kakor je to sicer predpisano.

Izrabljanje železničarjev za privatna dela. Generalna direktija drž. železnice je izdala nedavno odlok, s katerim ponavlja naredbod, da železniški služiteljev, dnevnikačarjev in delavcev ne sme nihče uporabljati za zasebna hišna dela. Kakor pravi okrožnica, je ugotovljeno, da nekateri železniški uradniki zlasti pa načelniki službenih edinic pogosto namerno kršijo to naredbod, kar škoduje železnici, zraven pa tudi ruši disciplino. Zato bo vsak primer prekršitve odslej strogo kaznovan.

Nekaj podatkov o fin. kontroli. Po drž. proračunu za 1937/38. je bilo določenih 279 mest uradnikov fin. kontrole. Od tega sta dva višja inspektorja V. skupine, 12 in-

spektorjev VI. skupine, 14 podinspektorjev VII. skupine, ostali so vsi v nižjih skupinah. Zvančnikov fin. kontrole je 4798, dnevnikačarjev pa 35. Vseh uslužbencev skupaj je torej 5112, povprečno prejme vsak od njih 1380 din, če razdelimo izdatke popolnoma enako na vse. Pri fin. direktiji v Ljubljani in nji podrejenih uradih je vsega skupaj 568 uslužbencev fin. kontrole, od te-

ga je 30 uradnikov, ostali so zvančniki. Od teh jih je 200 dodeljenih za carinsko službo. Največ uslužbencev fin. kontrole ima primorska direktija, namreč 961, za njo pride Skopje s 711, Novi Sad s 708, Zagreb s 662, Ljubljana s 568, Podgorica s 522, Niš s 440, Sarajevo s 237, Banja Luka s 158, Beograd s 131 uslužbenci, v ministstvu jih je pa 14.

Upokojenec

Izplačevanje rodbinskih pokojnin. Ze zadnjič smo poročali, da je letošnji finančni zakon v 2. odstavku § 114. določil, da bo odslej fin. ministrstvo samo izplačevalo rodbinske pokojnine in doklade k njim. Prav tam je bilo tudi predpisano, da bo finančni minister izdal posebna navodila za izvrševanje tako spremenjenega § 145. u. z. To se je zdaj zgodilo in je »Pravilnik o izplačilu pokojninskih prejemkov v breme uradn. pokojn. sklada« od 1. aprila 1938., št. 34.000/II, že izdan. Objavile so ga »Službene Novine« v št. 78/XXVI od 7. aprila 1938. O ti stvari bomo še natančneje poročali.

Postranski dohodki in doklade upokojencev. Ob zadnjih spremembah uredbe o dokladah drž. upokojencev je bila spreminjena tudi določba glede višine maksimalnega postranskega dohodka z ozirom na pravico do osebne in rodbinske doklade. Po ti spremembi določa čl. 25. uredbe, št. 37.600/I 35, da ne pripada doklada upokojencem, ki imajo od premoženja ali osebne dela mesečno nad 3000, 2000 ali 1000 din dohodka, to pa po krajevnom drag. razredu. Ta določba pa ne velja za upokojence, ki so bili upokojeni po dovršenih 30 letih efektivne službe, kakor tudi ne za rodbinske upokojenke, stare nad 60 let. Staroupokojenci, ki nimajo 30 let efektivne službe, pa prejmejo tudi če imajo več postranskega dohodka, vseeno osebno doklado, toda znižano za 20 %. To velja tudi za rodbinske upokojenke, čeprav še niso dovršile 60. leta starosti. — Do spremembe tega člena, t. j. do 1. novembra 1937., je bilo dovolj 25 efek-

tivnih službenih let, da se je mogel upokojenec oz. staroupokojenec poslužiti navedenih ugodnosti. Zadnja sprememba je torej v tem pogledu položaj za upokojence celo poslabšala. — Na to opozarjamo razne bralce, ki so vprašali za pojasnilo, ker so se posameznikom doklade znižale oz. celo ustavile zaradi tega, ker imajo nad 25, toda manj kot 30 efektivnih službenih let.

Prenos pokojnin. Znano je, da morajo upokojenci, ki se preselijo v drugo banovino, to pravočasno prijaviti finančni direktiji, da preko fin. ministrstva izposluje prenos pokojnine na direktijo, pristojno za ozemlje, kamor se upokojenec namerava preseliti. Ta prenos se izvrši preko ministrstva, zato traja tudi postopek delj časa. Priporočati je, da se take prijave vlagajo pravočasno, da upokojenec na novem bivališču ne ostane brez prejemkov. Finančno ministrstvo je zdaj izdalo razpis, da se mora pri teh poslih poslovati kar najhitreje, da se prenos ne zavleče. Zato naj se v bodoče ne zahteva od upokojencev predlaganje listin, katere so sicer potrebne za ta posel (kakor odločba o odmeri pokojnine, pritrilna odločba glavne kontrole, prijava za doklade s prilogami itd.), ki pa jih izplačila blagajna že ima. Imeti jih pa redoma mora, ker bi sicer ne mogla izplačevati pokojnine. Edino prepis pokojninske odmerne odločbe se lahko zahteva od upokojenca, toda tudi ta le tedaj, če se zaradi tega prenos pokojnine preveč ne zavleče in če ni ta prepis v arhivu direktije na razpolago. Prijave za preselitev na področje druge fin. direktije so oproščene od takse.

Iz organizacij

Društvo sodnih izvršiteljev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani vabi svoje člane na XVIII. redni letni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 15. maja 1938., ob 1/2 13. uri v justični palači, soba št. 79, v Ljubljani, Kralja Petra trg št. 1. — Dnevni red v smislu § 10. društvenih pravil. — Ministrstvo za pravosodje je z razpisom z dne 29. marca 1938., št. 29.248, dovolilo udeležencem občnega zbora tri dni odsotnosti, ki se ne bo štela v redni letni odmor, kolikor to dopuščajo službeni interesi. — Odbor.

Zborovanje zvančnikov finančne kontrole. Dravska sekcija Združenja zvančnikov finančne kontrole v Ljubljani ima svoj redni občni zbor dne 8. maja v Celju. Zbo-

rovanje se prične v Celjskem domu ob 8. uri zjutraj. Obravnava se bo tudi sprememba pravil posmrtnega sklada.

Občni zbor želez. uradnikov. Osrednji odbor Združenja železniških uradnikov kraljevine Jugoslavije ima v nedeljo, dne 8. maja, svoj redni občni zbor. Zborovanje bo ob polu devetih v Zagrebu, in sicer v železniški dvorani na Trnjanski cesti št. 1, z navadnim dnevnim redom.

Zborovanje narodn. železničarjev. Ljubljanski oblastni odbor UJNZB ima v nedeljo, dne 8. maja, svoj redni letni občni zbor, in sicer v mali dvorani Matice na Kongresnem trgu. Dan prej, v soboto 7. maja, je pa prav tam predkonferenca delegatov ob 15. uri popoldne.

Lojz! Tudi Lojz. — Ni imel sreče. — To pomisli, ko bosta sama, dva brata, brez mene sestre. Da Lojz ni bil nikoli srečen, pa mu bodi dober, Toca!

Sestrinski Te poljublja Tvoja
Zofka
2.
Zagreb 18./IV. 25.

Dragi brate! — Kriza prošla. Mnogo mi je bolje. Mislim, da ču iz sebe iznjiti dušo, onda je temper. prošla in nakon 1/2 godine se opet osećam svežijom, zdravijom. — Juraj je bio u Zgbu, dobio putem influencu. Već dva puta je ove godine bila čitava bolnica kod nas — bolest Mirnu o Uskrsu niti ne računam — — — Nadam se, da će biti toga konac, jer je bilo i previše. Naravno moram se još čuvat ali svejedno.

Najlepše pozdravlja Tebe i Tvoje
Pozdravlja Te Juraj Zofka
Naslovna stran dopisnice: Gospodin Viktor Kveder urar — Split Obala

V. G. Calderon:

Otrok, ki se ni hotel prebuditi

(Iz peruanskih gora.)

Ko sem prišel z razbeljene planjave in stopil skozi nizka vratica v koč, kako me je sprejela ta hladna senca! Obstal sem za trenutek, še ves oslepljen od bleščanja. Sonca v Andah ne more nihče dolgo prenašati, niti kondorji ne, in človek ne pozabi kmalu, kako se lomi njegova svetloba ob večnem snegu. Ko sem tipaje sedel na tla, sem dolgo časa zaman zbijal z dlanmi, da bi mi kdo prinesel rjavo bučo, polno čudovite pijače chicha, ki ozdravlja vse bolezne. Edinole rožnat prešiček je prišel od nekod in z rilcem prostodušno ovohaval ogromni zvezdi na mojih ostrogah.

In vendar je bila to ena tistih čudovitih koč z rdečo zastavo, ki jih je neka domača previdnost, sam malik Viracocha, razpostavila ob vseh cestah v moji domovini,

da more samotni popotnik najti kar naenkrat, celó prav na vrhu te tako vroče planote, to kar išče kakor čudež: senco, ledeno pijačo in spanje. To te velja nekaj soldov. Vrhš jih Indijanki, ki si tke mrtvaški prt, ali starcu, čepečemu na alpakini koži, ki žveči omotično listje, od katerega prihajajo sanje.

Nič drugega nimajo kakor bučo, ki jo nudi popotniku sama previdnost, da se napije iz nje, dokler ne potopiš v nji vseh vekov. Moj mezeg je pred vrati postajal nemiren zaradi silne opoldanske vročine. Nenadoma ga je prevzela ena tistih nenadnih misli, ki uvrščajo ta živinčeta med odličnike domačega živalstva. Skoro na kolenuh, s povešenimi uhlji se je kradoma priplazil skozi ozka vrata in se iztegnil ob meni, z namenom da zaspi. Hotel sem že slediti njegovemu nememu nasvetu, ko sem opazil, ker so se mi oči privadile mraku, majhnega otroka, ležečega na kupu živo pisanih oblčil.

Čeprav si sin najbolj molčljivega plemena na svetu, moraš zakričati — ni vrag! — od strahu, če nenadoma prideta v hišo popotnik in njegov mezeg. Ko sem vzel otročička v roke in ga ponesel proti vratom, skozi katera je prihajala svetloba, sem zagledal glavo mumije. Otroško trupelce zelo mladega otroka, ne tako rjavo kakor so krčevito iztegnjene mumije odraslih po podzemeljskih grobiščih, pokrito s pestrnim plaščkom, z burkastim, dražestnim plaščkom, ki je zakrival mumijo komaj do polovice trupelca, da se je videla vrečica v obliki lame, kjer je spravljeno grenko omotično listje koke — kakor da je ta dojenček že delil to strast s starši. Osupnila me je neka posebnost: jajčasta kosa kamene strele, ki sta nadomeščala oči umrlemu otroku. Kadar so stari mazilili mrliča, niso njihovih trupel tako ohranjali. Dovolj povoda, da sem bil očaran nad to najdbo! Treba bo počakati tod na srečna krčmarja, ne pokazati navdušenja tem lakomnim Indijancem, najprej pa zlasti zaspiti, dokler ne prideta.

Kje sta neki mogla biti? Ali prebirata koruzo za pripravljane opojne pijače, ali sta nesla krompir na večni sneg, od česar dobi tako trpek okus, ali pa sta šla plesat svoj enakomerni ples pri eni tistih veličastnih orgij, ki jim napačno pravijo pogreb.

Sem še spal? Kar sem zagledal, me je presunilo s čudnim gnusom. Spominjam se, da sem pregibal meča, da bi me zvenk ostrog do kraja prebudil. Le deloma sem razumel besede tega pokojnega in žalostnega napeva, te uspavanke za otroke davnih prebivalcev dežele, stare že več stoletij. popevke dojijo so si vse enake in razumel sem dobro, da si je ženska, ki je stopala od enega konca kože do drugega, polglasno pela: »Spi, moj ljubljani otrok!« kakor vse matere. In kakor vse druge matere na svetu je s svojimi zaokroženimi rokami posnemala gugajočo se zibelko. Tedaj si je razgalila svoja krasna indijanska nedrija, ki so jih napejali skriti izvirji, pripravljene da privro iz trdih bronastih grudi. Tako priteče v Andah nenadoma iz rjavega skalovja tenek, čisto bel slap. Že popolnoma zbujen sem spoznal, da Indijanka doji malo mumijo...

Zaman sem preučeval premnoge ljudske vraže, toda od vsega tega nisem prav nič razumel in onemel sem obstal. Ni dvoma, da me je izdala nenadna kretnja, zakaj ženska se je z zbeganim pogledom zdrznila in skrla trupelce pod kup ogrinjal. Nekaj trenutkov je ritmično tožila svoj tihotni obup, dokler ni končno izbruhnil v grobo besedo, besedo kletve na tujca, ki je motil čudni obred. Mladi Indijanec, najbrž njen mož, ki je pravkar vstopil, me je rinil proti vratom: »Taíta, ljubi očka, odidi, tod ne smeš ostati!«

Peruanec, oborožen z revolverjem, zlasti potomec Španjolcev, nima navade, da bi se dal na ta način vreči iz kože v svoji domovini. Na svoji strani ima stotletja zapovedovanja, najoblastnejše kri sveta, bič svojega živinčeta in kastilske besede, pred katerimi že tri stoletja trepetajo obupano plemo: »Prokleti Indijanec! Vlačugin sin!

Na kolena, takoj!«

Bila sva že zunaj, on z upognjenimi rameni, pripravljen za najhujše udarce, kar jih je kdaj dobil v življenju. jaz divji in mahaje z rokami, sledil nama je pa razumni mezeg, ki je odobral moj kričanje z zmajevanjem glave. Tedaj mi je v krivičnem in surovem srdu prišla v spomin mala mumija. Zahteval sem jo kar takoj. Naj mi jo skrbno zavijejo v ogrinjač, da jo odnesem na meždu, toda ker sem bil radodaren in velikodušen, sem jo plačal in vrgel na tla dvajset srebrnih tolarjev.

Še nikoli nisem videl pogleda, tako polnega prošelj in strahu. Na tleh, s sklenjenimi rokami, kakor za časa konkvistadorjev, mi je Indijanec nerodno razlagal, da je to nemogoče. Š široko kretnjo je kazal kočo in bližnji hriček, odkoder bi mi mogel odkopati mumij kolikor hočem, zemljo in nebo, vse mi je na voljo, samo tega ne, tega ne more! S premrlimi očmi je strmel v petelina na revolverju, ki sem ga iz obzornosti pripravil za strel, nato mi je z znamenji dopovedal, da gre reči besedo ženi v koč. Videl sem jo, ko je stopila ven s spušenimi lasmi in hudobnimi usti in pristopila k moji desnici, kakor da jo hoče poljubiti. Toda z vso silo me je tako močno ugriznila vanjo, da je kri brizgnila, preden sem še utegnil zakričati.

Ko sem se spet zavedel, zakaj onesvestil sem se kakor kakšna gospodična, sem imel roko ovito z zdravilnimi zelišči, ki so gledala izpod preproste obveze. Žena je izginila, toda Indijanec, ki me je ves zmeden peš ob stremenu spremljal dolgo miljo daleč, se je neprestano opravičeval. Še vidim njegovo zibajočo se glavo, še slišim jokavi glas njegovega plemena:

»Bil je naš otročiček, taíta, edinec... Kuga jih vse pomori. In nato ga je dala mati maziliti po starih šegah stankam, ki še znajo to... Oprosti ji, taíta, da je dojila mrtvo dete, ki se bo tako morebiti le prebudilo. Toda nihče ne sme... oprosti, moj gospodar, beli ljudje ne smejo videti tega.«

Železniški uradniki za svoje pravice. Sredi februarja je bil občni zbor ljubljanskega oblastnega odbora Združenja železniških uradnikov. Iz poročil, ki so jih podali društveni funkcionarji, posnemamo, da ima ljubljanska sekcija 416 članov. Organizacija je v minulem letu živahno delovala, ker je bilo zlasti zaradi pomanjkanja mest in kredita za napredovanje mnogo upravičenih pritožb. Odbor je izdelal razne spomene in statistične pregledne o položaju železniških uradnikov in jih izročil raznim narodnim poslancem, ki so skušali v parlamentu pripraviti odločujoče, da je potrebno nujno izboljšanje gmočnih pogojev železniškega uradništva. Obrazložila je organizacija tudi krivične trdote zakona o drž. prometnem osebnju, zlasti glede napredovanja in prejemkov. S posameznimi drugimi strokovnimi društvi prometnega resorsta so bile zveze vse leto živahne in prav dobre. Z organizacijo železniških uradnikov so sodelovala združenja strojevodij, kurjačev, vlakospremnega in premikalnega osebja in Združenje vozovnih preglednikov. Organizacija je le strokovna, ker smatra, da stanovske organizacije s političnim obeležjem ne morejo dolgo in koristno

delovati. Zato smatra neodvisnost na vse strani za prvi pogoj, da more društvo paralizirati škodljive vplive dnevne politike na uradništvo in da lahko vselej brani in zastopa stanovske koristi članstva. Na žalost doslej ni prišlo do ustanovitve zveze vseh navedenih strokovnih društev, kar bi bilo v korist vsem železniškim uslužbencem.

Nesporazum v poštni organizaciji. Konec marca je bil v Celju občni zbor celjskega pododpora organizacije poštinih uradnikov. Celjski pododbor ima 40 članov in 47 članic. V odboru, ki ima 11 članov, je 6 moških in 5 žensk. Celjskemu pododboru gre pravica do dveh delegatov za glavno skupščino. Ker na zborovanju ni prišlo do sporazuma glede tega, da bi se eno delegatsko mesto odstopilo ženskam, so vse uradnice razen ene zapustile zborovanje, izstopile iz izvoljenega odbora in izjavile, da se za čas enega leta, dokler bo trajala funkcija sedanjega odbora, ne bodo udeleževale zborovanj in skupnega dela. Nato so odšle uradnice v druge prostore in sklenile, da v najkrajšem času skličejo sestanko, na katerem bodo sklepale o nadaljnjih ukrepih. — Tako se glasi poročilo v »Jugoslovenski pošti t. t.«.

rešitev v doglednem času. Glede zaslug za redno izplačevanje pokojnin, ki si jih laste posamezna društva, pa vsi dobro vemo, kdo je to dosegel.

Orožniki predstavljajo posebno skupino in so med najrevnejšimi upokojenci. Njihove stanovske težnje so čisto svojevrsne in zahteva njih obravnavanje velikega strokovnega znanja in poznavanja izjemnih predpisov za to stroko. Zato je posebno društvo nujno potrebno. To uvidijo vsi razumni orožni. upokojenci, ki se — tudi če niso vključeni — obračajo v stiski vedno le na svojo lastno organizacijo. Da je pa v vsakem društvu nekaj nezadovoljnih,

tako tudi v orožniškem, je pa itak znana stvar.

Zalostno je, da se porajajo med organizacijami drž. upokojencev nepotrebni spori, ki ovirajo in onemogočajo složen nastop. Društvo orožn. upokojencev je bilo vselej za slogo in za vzajemno sodelovanje vseh upokojencev, vseh kategorij in strok. Vselej je zagovarjalo složno delo vseh upokojenjskih organizacij, ne le »banovinskih«. To je dokazalo že večkrat. Članom in še nevlanjenim tovarišem naj bo pa stvarno delo društva za blagor vseh orožn. upokojencev edino merilo. In prav to delo je društvu najboljša legitimacija in opravičilo obstanka.

Zadružne vesti

Uspehi nabavljalne zadruge v Kranju. Za dan 25. marca je bil sklican občni zbor naše nabavljalne zadruge v Kranju. Iz poročila upravnega odbora o poslovanju v minulem letu objavljamo najvažnejše podatke. Zadruga živahno napreduje, število članov narašča, tudi promet se večja. Nič več ni potrebna agitacija za pristop. Člani se priglajajo sami. Državni uslužbenec, ki pride v Kranj ali okolico, se brez prigovarjanja prostovoljno vklani. Uspehi so vzbudili pozornost tudi v vrstah zasebnih nameščencev in delavstva, ki se žele pridružiti zadrugi, kar bo pa mogoče in dopustno šele, ko zadruga spremeni pravila in jih prilagodi novemu zadružnemu zakonu. Naša zadruga je važen regulator za cene v Kranju, kar ne koristi samo članom, temveč vsem slojem, zlasti gospodarsko najšibkejšim. Zadruga je lani kupila hišo, ki jo še letos preuredi za svoje namene. Začetek leta je imela 344 članov, konec leta pa 358. Po poklicu je 110 aktivnih civilnih uslužbencev, 132 upokojencev, 6 vojakov oz. orožnikov in 10 drž. delavcev. Lani je

prodala zadruga za 1.196.000 din blaga, torej povprečno na člana za 4936 din, kar znači znižanje. Vzrok je porast cen blaga in znižanje naših prejemkov oz. preneznatno zvišanje istih. Kosmati dobiček znaša 15 % od prodanega blaga, režija pa 5,2 %. Čisti dobiček znaša din 36.732,85. Članom se povrne od kupnine blaga približno 75.000 din. Prizna se povračilo 5,5 %, od teh naj gre pa za garantne vloge 1,5 %. Te so lani narasle za din 19.063,50. Skupna vsota garantnih vlog bo z letošnjim prispevkom znašala že 54 % enomesečnega nakupa. Približno v treh letih bo imel vsak član toliko garantnih vlog, kolikor povprečno izda za svoje nakupe vsak mesec v zadrugi. Ob preselitvi ali smrti ne bo treba za redne nakupe v zadnjem mesecu torej nič več plačati. Kranjska zadruga izdaja »Vestnik«, ki je izšel lani petkrat. — Iz navedenega je videti, da ima ta, številčno ne posebno velika, a zelo agilna zadruga lepe uspehe, kar je pripisati odlični zadrugarski zavesti članstva, prav tako pa tudi smotrnemu in razumnemu vodstvu.

Nove knjige

»Zdravje.« Izšla je tretja številka tega odličnega in sploh edinega slovenskega poljudno zdravstvenega mesečnika s sledečo vsebino: Dr. Ivo Pirč: Zdravstveno stanje in asanacije v Sloveniji s posebnim ozirom na Belo Krajino. Dr. Fr. Göstl: Za novo ljubljansko bolnico. Kolajne. Kopel v če-

bru. Kuga. Glasnik higienskih ustanov. Od tu in tam. Dobro da veš. — »Zdravje« izhaja vsakega 15. v mesecu v Ljubljani. Pred škofijo št. 1, kjer je uprava. Tam se list tudi naroča in velja na leto din 30.—. Našim bralcem ta zanimivo in pestro urejevalni list prav toplo priporočamo.

Zdravstveni drobiž

Vlažno blago je boljši prevodnik toplote kot suho blago; zato učinkuje vlažna obleka bolj mrzlo kot suha. Prevodnost vlažnega bombaža je triinpolkrat tako velika kot prevodnost suhega bombaža, prevodnost vlažne ovčje volne je poldrugokrat tako hitra kot ona suhe volne.

Zguba krvi more dovesti do smrti, če je zgubimo več kot tretjino. Moremo se rešiti na ta način, da si damo pravočasno vbrizgniti pol do enega litra raztopljene kuhinjske soli, ali pa potom krvne transfuzije.

(»Zdravje«, Ljubljana.)

Orožniški upokojenec

Vestnik Društva orožniških upokojencev za Jugoslavijo v Ljubljani

Od navedenega društva smo prejeli pojasnilo kot odgovor na člahek, ki ga je objavilo glasilo Banovinskega društva državnih upokojencev v Ljubljani »Upokojenec«. Iz obširnega pojasnila, ki ga zaradi tesnega prostora žal ne moremo objaviti v celoti, podajamo poglobitve misli.

Organizacija orožniških upokojencev predvsem ugotavlja, da je omenjeni članek, kolikor vsebuje komentar društvene novoletne okrožnice, deloma netočen, deloma pa nepopoln. Društvo orožniških upokojencev deluje že dolga leta v korist članstva. Uspešno je delovalo že tedaj, ko so bili vsi upokojenci v Sloveniji razdrobljeni še med več majhnih društev. Ko se je ustanovljala v Ljubljani splošna upokojenjska organizacija, so orožn. društvo ponovno nagovarjali, na likvidira in naj pristopi k Društvu drž. upokojencev. Toda iz čisto stvarnih razlogov to ni bilo mogoče, ker so orožniški upokojenci pač morali ohraniti za obrambo svojega popolnega posebnega položaja lastno organizacijo. Da pa pokaže dobro voljo za sodelovanje, je predsednik orožn. društva vstopil v splošno organizacijo, kjer je postal formalno njen podpredsednik.

Nekateri upokojenci so slabo pojmovali to tovariško kretnjo solidarnosti in so širili neutemeljene vesti, da bo organizacija orožn. upokojencev v najkrajšem času prenehala delovati, ker likvidira in se spoji s splošno organizacijo. Da seveda to ni bilo

docela res, je znano vsem, ki so imeli s tem posla.

O spomenici Društva orožn. upokojencev in kako jo je objavil »Upokojenec«, je bilo že na tem mestu podrobno govorjeno. Orožniško upok. društvo ne zahteva, da bi kdo hvalisal njegovo delo, želi samó v miru neovirano izvrševati svoj program.

Da pošilja orožniška organizacija svoje dopise in vesti v »Naš Glas«, je razlog ta, ker je veliko upok. orožnikov naročenih nanj. Njihovo društvo stoji na stališču, da je slehernemu tovarišu na prosto dano, da se vklani kjer hoče in da si izbere tisto organizacijo, o kateri misli, da mu bo v stanovskih rečeh mogla največ koristiti. Zato je tudi velika večina upok. orožnikov — kolikor jih je sploh organiziranih — vključena pri tem društvu. Vendar pa isto prav nikogar ne vabi in mami s pretiranimi obljubami in ceneno lastno hvalo, niti nikogar ne sili k pristopu, zlasti pa ne tovarišev, ki so že vključeni pri kakem drugem društvu, pač pa zahteva zase pravico do dela za splošno korist. Proti raznim netovariškim pojavom se pa orožn. organizacija mora boriti, ker ji to vlevajo stanovski interesi.

Rezultati dosedanjega dela orožn. organizacije so znani. Zlasti zadnje leto je pojasnila na odločujočih mestih položaj stanu in dosegla uvidevanje za pravično stvar. Končna ugoditev poglobitvenim zahtevam upok. orožnikov je v teku in je upati na

Modne in druge inozemske liste dobite v bogati izbiri v Knjigarni Učiteljske tiskarne.

Za majhen denar kupite deci lepe slikanice in knjige iz bogate zaloge po znižanih cenah.

Otroci, ki gredo v srednjo ali meščansko šolo, nujno potrebujejo: dr. Kozina: Sprejemni izpit za temeljito pripravo. Cena 10 din.

Dijaki najraje kupujejo šolske potrebščine v Knjigarni Učiteljske tiskarne.

Posebno opozarjamo na moderne vizitke in lep pisemski papir.

Priporočamo trdko

M. Tičar, Ljubljana
za nakup vseh pisarniških in šolskih potrebščin.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413. Posojila do Din 10.000.— vsem javnim nameščencem po 7% proti zaznambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.

FABLANI & JURJOVEC

LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA 5

Priporoča svojo veliko izbiro volnenega blaga za gospode in dame. Belo blago za različno perilo v poljubni širini. Krasna zaloga zastorov in preprog. (Pliš, tapestri itd.) — Puh perje, kapok, volna, žima vedno v zalogi. Blago je iz prvovrstnih angleških in čeških tovarn. Gospodom uradnikom proti takojšnjemu plačilu 10% popusta.

TOVARNA VIDMAR

LJUBLJANA SAVLJE 18
DEŽNIKI, NOGAVICE, PERILO

PRODAJALNE:

Ljubljana: Pred škofijo 19 Prešernova ul. 20
Begrad: Kralja Milana 5 Zagreb: Ilica 41 a
Novi Sad: Kralja Aleksandra 21 Jurišičeva 8

Zadruga državnih uslužbencev za nabavo potrebščin t. z. z. a. z.

Ljubljana, Vodnikov trg št. 5 • Telefon št. 2421

Širite
zadružno misel
med svojimi
tovariši!

Državni uslužbenci! Vaša nakupovalnica mora biti edino zadružna prodajalna. V zalogi ima vedno sveže špecerijsko blago. Dostava na dom brezplačna. Preskrbuje kurivo, posreduje nakup manufakturnega blaga. Na zalogi ima vsakovrsten porcelan, emajlirano kuhinjsko posodo, jedilni pribor, ki ne rjavi, itd.